

« zurück blättern vor »

LONAR subst. m., ab 1499; auch *lonher*, *lunar*; ‘Stadtbeamter, der die Obhut über Gebäude, Brücken, Wege usw., Steuereintreiber’ – ‘urzędnik miejski sprawujący nadzór nad budynkami, mostami, drogami itp. lub ściągający podatki’: 1499 AKH IX 346, STP *Ipse fuit in servicio et dispositione civili occupatus reformatione murorum et constructione turrium civitatis huius Cracovie tanquam superior preceptor circa huiusmodi reformationem dictus lonar.* o 1600 KlonWor 16, SPXVI *Bo zá iego száfárstwá (Vrzednicy wárá) Iz się tá szkodá stálá / pátrzone Lonará.* o 1605 Petr.Pol. 97, L *Taka Rzplta nie będzie potrzebowała wielu urzędników, iako szacowników (censores), lonherów (aediles).* o 1605 Petr.Pol. 389, L *Lonherowie, podskarbi, co pospolitým skarbem szafuią.* o 1690 Woyna Comp 150, PUZ *Lunar* – wyraz ze słowniczka zatytułowanego “*Vocabula Polonica obsoleta, barbara et inusitata*”. o 1776 Dudz 44, MAY *Lunar* – budowniczy *Rzeczy pospolitey Krolewski, mieyski. Ztąd Lunarfski.* o [LBel.] 1780 Włodek Sł, MAY *Lunar* – urzędnik *mieyski, czyli przetożony nad budynkami.* o [arch.] 1843–1855 Moracz.Dzieje VI 69, DOR *Pomiędzy urzędnikami wykonawczymi pierwsze miejsce mieli lonherowie, których w Krakowie, niemniej we Lwowie, lecz dopiero od r. 1519, było po dwóch. Odbierali oni od poborców podatki i wyptacali rzemieślnikom i robotnikom za wszelkie dostawy i dzieła na potrzeby miejskie. Do nich należał dozór nad budowlami, brukami, drogami, mostami, czystością ulic i wodą po studniach i fontannach.* o [arch.] (†1930) 1949 Ptaś.Miasta 190, DOR *Komisja Boni ordinis w roku 1778 zniosła urząd lonarów, w miejsce nich stworzyła departament ekonomii.* – (SŁA), STP, SPXVI, CN, TR, L, SWIL (prze.), SW (stp.), DOR (daw.). o **Var:** *lonar* subst. m., 1499 AKH IX 346, STP o 1600 KlonWor 16, SPXVI o [LBel.] (†1930) 1949 Ptaś.Miasta 190, DOR – (SŁA), STP, SPXVI, SW (stp.), DOR (daw.); *lonher* subst. m., 1605 Petr.Pol. 97, L o 1605 Petr.Pol. 389, L o [LBel.] 1843–1855 Moracz.Dzieje VI 69, DOR – (SŁA), L, SW (stp.), DOR (daw.); *lunar* subst. m., 1690 Woyna Comp 150, PUZ o 1776 Dudz 44, MAY o [LBel.] 1780 Włodek Sł, MAY – (SŁA), SPXVI, CN, TR, L, SWIL (prze.), SW (stp.). o **Etym:** mhd. *lôn-hërre* subst. m., ‘Handwerksmeister; ehemals in manchen Städten ein Mitglied der Obrigkeit, das die Aufsicht über die Wege, Straßen, öffentlichen Gebäude usw. führte’, LEX. o **Der:** *lunarowski* adj., [hapax] (1575–1595) 1930 KronMieszcz 1, SPXVI *Roku 1575 pan Stanisław Cyrus, kuśnirz i racja krakowski, umarł, ten co [...] tamę pobudował i wieżę lunarowską.* o *lunherowski* adj., [hapax] 1605 Petr.Pol.2 196, L *Lunherowfski urząd ma staranie, aby domy, drogi, mosty etc. naprawne były. Ten zaś miał pod sobą, zwłaszcza w wielkich mieściech (Greckich) niemało urzędów, z osobna do*

tych rzeczy naznaczonych, iednych do mostów, drugich do drog etc. Zuerst geb. L; *lunarski* adj., (1621) 1643 CN *budowniczy / lunarski*. o 1776 Dudz. 44, L *Lunarski*. Zuerst geb. CN; *lunheroński* adj., [hapax] 1622 Gostk.Gór. 128, L *Lunheroński urząd, po Polsku budowniczy*. Zuerst geb. L; *lunarstwo* subst. n., ‘Amt für öffentliches Bauwesen’, zuerst geb. CN; *lonaria* subst. f., ‘Stadtverwaltung, die die Aufsicht über die städtischen Immobilien hatte’, [arch.] (†1930) 1949 Ptaś.Miasta 185, DOR *Zarząd finansowy miasta składał się z jednego członka rady, jednego ławnika i jednego reprezentanta cechów (...) Czy to byli jednak właściwi lonarowie, czy urząd ich stanowił to, co się w wieku XVI nazywało lonarią lub ekonomią miejską?* Zuerst geb. DOR. ❖ Ein Terminus der Stadtverwaltung bis 1778. Die Belege aus 1605 Petr[[y]] Pol., L sind ein Versuch, das Wort für das griechisch-lateinische Altertum zu verwenden. Die Form *lonher* (und Derivate) ist eine nachträgliche Anlehnung an die geltende neuhochdeutsche Norm. Włodek Sł, MAY kennt das Wort wohl aus dem Schrifttum, hält es aber für veraltet.

« zurück blättern vor »